

مصاحبه شونده: دکتر منوچهر وثوقی

مصاحبه کننده: سیدمصطفی هاشمی یرکی

تاریخ مصاحبه : ۱۳۹۴

لطفاً بیوگرافی خود را بفرمائید.

در یک خانواده با شغل کشاورزی دوران دبستان را در یک روستا بنام شهوار در شهرستان میناب گذراندم و سپس وارد دبیرستان ابن سینا در شهر بندرعباس شدم، سالهای آخر این دوره، شهر بندرعباس گسترش می یافت که در پایان این سالها تبدیل به مرکز استان هرمزگان شد و سال آخر دبیرستان (ششم ریاضی آن زمان) به تهران آمدم و دیپلم ریاضی را در دبیرستان خوارزمی شماره ۲، در میدان بهارستان اخذ نمودم. در دوره پنجم وارد دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه شریف شدم که در طی این دوره همانطوریکه مطلع هستید، دانشگاهها دچار تحولات بسیار گسترده ئی از نظر تظاهرات دانشجویی بودند، در اردیبهشت ۱۳۵۰ بود که دانشجویان دانشگاه شریف اعتصاب کردند و پلیس وارد دانشگاه شده، آن زمان تقریباً آغاز انقلاب اسلامی ایران، گارد دانشگاه در دانشگاه تشکیل گردید کلیه تحرکات و تظاهرات دانشگاه را کنترل می نمود. پس از پایان دوره کارشناسی، بعنوان سرباز امریه در مرکز تحقیقات مهندسی بیوشیمی و محیط زیست (BBRC) مشغول کار شدم.

مرکز بیوشیمی دانشگاه شریف اولین مرکز تحقیقاتی در این حوزه در کشور است که پس از آن مرکز تحقیقاتی بیوشیمی و بیوفیزیک دانشگاه تهران (IBB) تاسیس گردید. در آن زمان مرکز بیوشیمی در حدود ۴۵ نفر عضو تحقیقاتی داشت که در حدود ۶ نفر دکتری، ۷ نفر کارشناسی ارشد، ۱۲ نفر کارشناس و بقیه تکنسین های با تجربی ئی بودند که مسئولیت راه اندازی دستگاهها و تجهیزات آزمایشگاهی را بعهده داشتند.

بیاد دارم که پروژههای نظیر تولید اسید سیتریک، تولید پروتئین تک یاخته و تصفیه بیولوژیکی پسابها و حتی پروژه سولفورزدائی بیولوژیکی از نفت در آن زمان سالهای ۱۳۵۰ در این مرکز انجام می شد. بطوریکه بعد از انقلاب از این مرکز و پروژههای آن بعنوان الگو در سایر مراکز تحقیقاتی از جمله سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران استفاده گردید.

پس از پایان دوره سربازی برای ادامه تحصیل در دوره کارشناسی ارشد و دکتری به همراه همسرم به کشور فرانسه (شهر تولوز) عزیمت کردیم، و در دانشگاه INSA تولوز بخش مهندسی بیوشیمی مشغول تحصیل شدم. در سال ۱۳۶۱ پس از طی دوره های کارشناسی ارشد و دکتری مهندسی بیوشیمی به کشور برگشتیم. در بدو ورود بدلیل انقلاب فرهنگی دانشگاهها کاملاً بازگشائی نشده بودند. لذا به مدت حدود یک سال در سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران بعنوان عضو هیات علمی فعالیت نمودم و در سال ۱۳۶۲ بعنوان استادیار وارد دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه شریف شدم.

وضعیت اجتماعی دانشگاه در آن زمان چگونه بود.

در آن زمان اینجانب هم دانشجو بوده ام و بمدت ۳ سال بعنوان کارشناس تحقیقاتی در دانشگاه کار کرده ام. قابل ذکر است که پایه ریزی دانشگاه شریف از ابتداء بسیار خوب بوده است بخصوص صاحب نظم و انضباط آموزشی دقیقی بود، بعنوان مثال تعریف می کنند که در بدو تاسیس دانشگاه، اولین رئیس آن مرحوم دکتر مجتهدی هر روز صبح درب دانشگاه ورود دانشجویان و اساتید را نظاره و در بعضی مواقع کنترل میکرده اند. و یا جزء اولین دانشگاههای ایران بوده است که نظام آموزشی آن به خوبی طراحی شده است دانشجویان در طی هر نیمسال چندین امتحان می داند، سیستم ثبت نام از همان دوران کامپیوتری بود و کلیه فعالیت های آموزشی از دانشجویان و اساتید از این طریق کنترل و هدایت می شد. جزء اولین دانشگاههای کشور بود که دارای مرکز محاسبات بود.

اساتیدی که در دانشگاه تدریس میکردند با سواد و باتجربه و از فارغ التحصیلان دانشگاههای خوب آمریکا و اروپا بودند، لذا با توجه به این شرایط مناسب، دانشجویان ورودی ن نیز باهوش و جزء بهترین ها بودند. بطوریکه در دهه های ۴۰ و ۵۰ قبل از انقلاب نیز شریف بعنوان دانشگاه طراز اول کشور در ذهن ملت ایران ثبت شده بود. بدین لحاظ از هر نظر چه علمی - چه سیاسی و فرهنگی به آن نگاه میکردند و انتظار داشتند سرآمد باشد.

بنابراین علاوه بر فعالیت های آموزشی، سایر فعالیت های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی نیز در دانشگاه رواج فراوانی داشت که نتایج آن تظاهرات شدید دانشجویی بود که منجر به حمله پلیس در اردیبهشت سال ۱۳۵۰ و استقرار گارد در دانشگاه شد.

بنظر شما اون نظم اولیه یواش یواش از بین می رفت؟

نظم اولیه تقریباً از سالهای ۱۳۵۴ بدلیل دخالت های بسیار زیاد، گارد دانشگاه در مدیریت دچار مشکل شد و تقریباً بخش آموزش که بسیار دقیق کار می کرد، بدلیل اعتصابها و تظاهرات و تعطیلی کلاسها نمی توانست تمامی برنامه های خود را اجرا نماید. بعنوان مثال، گاهی تعطیلی کلاسها بحدی زیاد میشد (بدلیل دخالت گارد) که امتحانات نهائی و در آن نیمسال انجام نمی شد و به نیمسال بعدی منتقل می شد، بعنوان

مثال در کارنامه دانشجویان این دورهها، در یک نیمسال نمره EP مشاهده می کنید. که نشان دهنده به تعویق افتادن امتحانات است.

بنابراین متأسفانه باتوجه به این دلایل در اواخر سالهای ۱۳۵۰ و تا قبل از انقلاب دانشگاه کمی از آن نظم اولیه خود فاصله گرفت، سال ۱۳۵۷ به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی ایران، و پس از تعطیلی دانشگاهها بدلیل انقلاب فرهنگی، و خوشبختانه بدلیل وجود زیر ساختهای مناسب آموزشی و حفظ آنها توسط اساتید باقی مانده از آن دوران و نیز با ورود اساتیدی که از فارغ التحصیلان این دانشگاه بودند و دوره دکتری را در بهترین دانشگاههای آمریکا دارد یا گذرانده بودند، دانشگاه دوران جدیدی را با همان کیفیت آموزشی شروع کرد. حتی بدلیل اینکه مشکلات مربوط به تعطیلی دانشگاه نیز وجود نداشت نظم و انضباط تشکیل کلاسها بمراتب بهتر گردید. ولی متأسفانه جنگ تحمیلی هشت ساله در این سالها، دانشگاه را نیز از لحاظ تامین وسائل آموزشی از جمله تجهیز آزمایشگاهها خوابگاههای دانشجویی یا هزینه های دیگر تحت فشار قرار گرفت، حتی به دانشگاه حمله موشکی هم شد، که بخشی از ساختمانها و آزمایشگاههای موجود تخریب گردید.

مسئولیت هائی که در طی این مدت در دانشگاه داشتید ذکر نمائید.

سال ۱۳۶۲ بعنوان استادیار در دانشکده مهندسی شیمی فعالیترا شروع کردم، و یکسال بعد بعنوان معاون پژوهشی مرکز تحقیقات مهندسی بیوشیمی معرفی و بمدت دو سال یعنی تا سال ۱۳۶۵ در این مسئولیت بودم، در سال ۱۳۶۵ معاونت آموزشی دانشکده مهندسی شیمی را بمدت دو سال عهده دار بودم و از سال ۱۳۶۹ رئیس دانشکده مهندسی شیمی و نفت بودم، در سال ۱۳۷۱ جهت گذراندن دوره فرصت مطالعاتی عازم آمریکا شدم و پس از پایان این دوره سال ۱۳۷۲ مراجعت و تا سال ۱۳۷۴ مسئولیت اجرایی نداشتم، فقط در طی این مدت بعنوان مشاور تحقیقاتی و صنعتی معاونت پژوهشی وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنایع، نیز فعالیت داشته ام. از سال ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۰ ریاست مرکز تحقیقات مهندسی بیوشیمی و محیط زیست را عهده دار بودم و از سالهای ۱۳۸۰ با همکاری جمعی از اساتید دانشگاه برای ایجاد دو پژوهشکده بنام های پژوهشکده علوم و فناوری نانو و ۴ سال بعد پژوهشکده زیست فناوری و محیط زیست فعالیت هائی انجام دادم که در حال حاضر پژوهشکده علوم و فناوری نانو تحت ریاست و راهبری خانم دکتر ایرجی زاد جزء اولین و بهترین پژوهشکدههای ایران است. اینجانب نیز ریاست پژوهشکده زیست فناوری و محیط زیست را از سال ۱۳۸۹ بعهده دارم .

وضعیت آزمایشگاهها را مقایسه کنید.

لازم می دانم دو نکته را در اینجا مطرح نمایم، یکی وضعیت آزمایشگاهها و دیگری کتابخانه مرکزی، در آن زمان بدلیل اینکه محدودیت های سفارش از خارج کشور وجود نداشت، ارتباط با کلیه مراکز علمی و فروشندگان تجهیزات آزمایشگاهی برقرار بود، دانشگاه شریف نیز بنظر می آمد مشکل سفارش خارجی نداشت، لذا تجهیز آزمایشگاهها براحتی انجام می یافت و کتابخانه مرکزی نیز هر کتابی که در حوزه دانشگاه بود، پس از چاپ در هر کجای دنیا سفارش می داد و خریداری می شد، بطوریکه در سالهای ۵۵-۱۳۵۴، کتابخانه دانشگاه کلیه مجلات علمی دنیا را در اختیار داشت، آزمایشگاهها نیز چون براساس سایر دانشگاههای معتبر دنیا طراحی شده بود مجهز به جدیدترین دستگاهها و لوازم آزمایشگاهی بودند، بعنوان مثال، آزمایشگاههای نظیر عملیات واحد صنعتی، کنترل فرایند و... در دانشکده مهندسی شیمی مطابق با دانشکدههای مهندسی شیمی اروپا و آمریکا بودند. تجهیزاتی که در آزمایشگاه مرکز بیوشیمی وجود داشت، همپراز، دانشگاه MIT بود.

پس از انقلاب و بویژه جنگ تحمیلی حادث شده، مشکلات زیادی برای سفارش و خرید تجهیزات آزمایشگاهی شد، علیرغم توجه بسیار زیاد رؤسای وقت دانشگاه به این مساله، متأسفانه بروز شدن آزمایشگاهها بویژه، آزمایشگاههای آموزشی دچار مشکل شد. البته ناگفته نماند که پس از انقلاب، دورههای تحصیلات تکمیلی در دانشگاهها توسعه یافت که براساس آنها تعداد بسیار زیادی آزمایشگاههای تحقیقاتی در دانشگاه راه اندازی شد، و در حال حاضر خوشبختانه این قبیل آزمایشگاهها قادر هستند، تا نیازمندیهای بخش عمده ئی از اعضای هیات علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی را برآورده سازند.

بنظر شما چه نقاط قوت و یا ضعف در مدیریت دانشگاه وجود دارد.

مهمترین نقطه قوت اینکه، این دانشگاه بصورت شورائی اداره می شود و در مدیریت کلان آن تقریباً تمام اعضای هیات علمی نظر می دهند و تاثیر گذارند. ارتباط بین اساتید و مدیریت دانشگاه بخوبی وجود دارد و از نظرات همدیگر در اداره دانشکدهها استفاده می نمایند نقطه ضعف مدیریت دانشگاه ها توجه نکردن به بعضی مسائل رفاهی دانشجویان و کارکنان است، من بسیاری اوقات به خوابگاههای دانشگاه میروم، متأسفانه وضعیت مناسب و در خور دانشجویان طراز اول کشور نمی باشد. البته می دانم اشکال عمده عدم بودجه کافی است، ولی باید مدیریت با ایجاد ارتباط با مسئولین ذیربط و یا روش مناسب دیگری که سایر مدیران در بعضی دانشگاههای ایران بکار برده اند و در عرض همین دهه ساختمانهای بسیار زیادی بنا کرده اند و یا بدست آورده اند، این مشکل را حل نمایند.

به نظر شما باید در همه زمینه ها دانشگاه رشد کند و یا آموزش از همه مهمتر است؟

رسالت اصلی دانشگاهها در درجه اول آموزش است، لذا پایه و اساس و کلیه امکانات اولیه برای این مهم باید به دانشگاهها داده شود. ولی در کنار آموزش، بویژه برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی، روش پژوهش و

پروژه‌های پژوهشی نیز باید انجام گیرد، بخصوص در چند سال اخیر صحبت از دانشگاه‌های نسل سوم است، یعنی دانشگاهی که در آن، آموزش، پژوهش و دانش فنی نیز مدنظر باشد. دانشگاه شریف نیز با توجه به داشتن دانشجویان بسیار ممتاز، اساتید باتجربه و پیشینه قوی باید در جهت برنامه ریزی کند که در هر سه موضوع یعنی آموزش، پژوهش و تولید دانش فنی پیشرفت نماید. کما اینکه در چند سال اخیر، با ایجاد شرکت های دانش بنیان در دانشگاه مسیر مناسبی برای نیل به این هدف انتخاب شده است.

بنظر شما دانشگاه پیر شده یا پخته تر شده؟

پیر شدن دانشگاه تابع عوامل زیادی است از جمله، نحوه مدیریت نحوه تدریس اساتید، عدم بکارگیری اساتید جوان، تجهیزات منسوخ و از رده خارج شده در آزمایشگاهها و مقررات آموزشی، تحقیقاتی، مالی و اداری، پیچیده و سردرگم و توأم با بوروکراسی، بطوریکه دانشجوی، استاد و کارمند را دچار خستگی کند. اینها مهمترین عوامل فرسودگی و پیر شدن دانشگاه است و نه تاریخ تاسیس آن، کما اینکه ممکن است دانشگاهی جدید التاسیس باشد ولی کارکردن در آن به انسان احساس بطالت و پیر شدگی بدهد. وگرنه دانشجوی همیشه جوان است، و اگر محیط جوانی برای آن ساخته شود و با رسم جوانی اداره شود. دانشگاه هیچوقت پیر نمی شود. دانشگاه شریف خوشبختانه پیر نیست ولی زیاد پخته تر نشده است.

آیا ارتباط دانشگاه با صنعت مناسب است؟

بطور خلاصه، خیر، دلیل آن هم خود صنعت است، من بعنوان مشاور در صنایع مختلف همکاری داشته ام، آنها تمایلی به خرج کردن پولشان در دانشگاهها نیستند، می خواهند هر هزینه ای که می کنند پس از پایان سال از سود آن بهره ببرند، لذا سعی می کنند فقط در حد یک معمولی و رسمی با دانشگاهها ارتباط برقرار کنند و در کار تولید واقعی دانشگاهها را دخالت نمی دهند، پژوهش نیز که متأسفانه در صنایع ما وجود ندارد و صرفاً اگر محلی برای اینکار در نظر گرفته اند، فقط برای رفع مسائل مربوط به وزارت خانه مربوطه است که صنایع را به ایجاد مراکز تحقیق و توسعه راغب و در بعضی مواقع اجبار کرده است. دانشگاهها در درجه اول بدلی نیاز به بودجه پژوهشی و ثانیاً آشنایی دانشجویان با مسائل صنعتی، سعی دارند این ارتباط را روز بروز بهتر و مفیدتر نمایند که متأسفانه موفق نیستند و بر این اساس است که خودشان دست بکار شده اند و شرکتهای دانش بنیان که حاصل نهائی آنها یک صنعت دانش بنیان است توسط خود دانشگاهها ایجاد شده و مراکز رشد و پارکهای فناوری روز بروز تعداد آنها بیشتر می شوند. رشد این پارکها باعث می شود که دانشجویان دورههای تحصیلات تکمیلی بجای التماس کردن از صنایع برای انجام پروژه و یا کارورزی، در این پارکها فعالیت نمایند.

مهمترین اقدامی که در پنجاهمین سالگرد دانشگاه باید انجام شود چیست؟

همین اقدامی که پنجاهمین سال تاسیس دانشگاه مورد توجه قرار گرفته است از همه مهمتر است علاوه بر آن لازم است.

- تاریخ و دلایل اصلی تاسیس دانشگاه صنعتی شریف بیان شود(در یکی از سخنرانی های آقای دکتر ضرغامی (یکی از روسای سابق دانشگاه) این موضوع ارائه شده است).
- روند پیشرفت و فعالیتها و دست آوردها و افتخارات دانشگاه در قبل از انقلاب در حوزههای مختلف، علمی ، سیاسی، فرهنگی، مذهبی و... جمع آوری و بطور هستند ارائه شوند.
- نقش و تاثیرسزای دانشگاه صنعتی شریف در به ثمر رسیدن انقلاب بزرگ اسلامی ایران مورد مطالعه و در حد امکان مستند ارائه شوند.
- نقش دانشگاه در انقلاب فرهنگی مورد مطالعه قرار گیرد.
- نقش و تاثیر بسیار زیاد دانشگاه صنعتی شریف در جنگ تحمیلی مورد بررسی و در صورت امکان بطور مستند ارائه شود.
- نقش و تاثیر کلیه فارغ التحصیلان دانشگاه شریف که در حوزههای مختلف مدیریتی، صنعتی فعال بوده اند و یا فعال هستند، در صورت موافقت خودشان بیان شود.
- آماری از کلیه فارغ التحصیلان که در کشور فعال هستند و یا آنهایی که در خارج از کشور در موقعیت های خوبی قرار دارند و تمایلی به ارتباط با دانشگاه دارند تهیه شود و بعنوان سرمایه انسانی دانشگاه پس از پنجاه سال فعالیت آموزشی ارائه شود.
- نحوه برگزاری پنجاهمین سالگرد بصورتی برنامه ریزی شود که کلیه دانشجویان حال حاضر و در حال تحصیل(کارشناسی، ارشد و دکتری) خود را در این رویداد شریک و مسئول بدانند، و خدای ناکرده در ذهن آنها این تصور خطور نکند که رویداد مربوط به دانشجویان گذشته است. لذا اکیداً توصیه میشود در کلیه مراحل از این دانشجویان استفاده شود و برنامه ئی برای دخالت و یا تقدیر و تشکر از آنها نیز اجراء شود و مرتباً آنها را در جریان این رویداد قرار دهیم.
- توصیه میشود برنامه های شادی آفرین در این رویداد اجراء شود.

والسلام